

**O‘ZBEKISTONDA GENDER SIYOSATINING SHAKLLANISHI VA
AMALGA OSHIRILISHI JARAYONLARI**

Norqulova Nigina erkin qizi

JIDU, Davlat boshqaruvi, magistr

e-mail:nigin.9524@gmail.com

Tel: +998 50 7258780

Ilmiy rahbar: A.X.Aripova

O‘zbek va rus tillari kafedrası dotsenti, PhD

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti

aaripova@uwed.uz

Annotatsiya: Ushbu maqola O‘zbekiston Respublikasida gender siyosatining tarixiy shakllanishi, huquqiy-huquqiy asoslari, institutsional mexanizmlari, amalga oshirilish jarayonlari hamda aniq statistik ko‘rsatkichlar asosida ilmiy tahlilni taqdim etadi. Tadqiqot ishonchli manbalar — O‘zbekiston Konstitutsiyasi, qonunlar, Prezident farmonlari, Senat qarorlari, Jahon banki, BMT Ayollar tashkiloti (UN Women) va Milliy statistika agentligi ma’lumotlariga asoslanadi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, 2016-yildan boshlab amalga oshirilgan islohotlar gender tengligini davlat siyosati darajasiga ko‘targan bo‘lsa-da, mehnat bozorida tafovutlar (ayollar bandligi erkaklarnikidan 28 foiz punktga past, ish haqi farqi 34%) va ijtimoiy stereotiplar hali ham dolzarb muammo bo‘lib qolmoqda. Maqola 2030-yilgacha Gender strategiyasining samaradorligini baholaydi va istiqbolli takliflarni ilgari suradi.

Kalit so‘zlar: gender tengligi, ayollar siyosiy ishtiroki, gender siyosati, O‘zbekiston davlat tuzilmasi, zo‘ravonlik, gender stereotiplar, mehnat bozori.

**ПРОЦЕССЫ ФОРМИРОВАНИЯ И РЕАЛИЗАЦИИ ГЕНДЕРНОЙ
ПОЛИТИКИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН**

Норкулова Нигина Эркин кызы

УМЭД, Государственное управление, магистр

Электронная почта: nigin.9524@gmail.com

Тел: +998 50 7258780

Научный руководитель: А.Х.Арипова

доцент кафедры Узбекского и русского языков, PhD

Университета мировой экономики и дипломатии

aaripova@uwed.uz

***Аннотация:** В настоящей статье представлен научный анализ исторического формирования гендерной политики в Республике Узбекистан, её правовых и нормативных основ, институциональных механизмов, процессов реализации, а также конкретных статистических показателей. Исследование опирается на надежные источники — Конституцию Узбекистана, законы, указы Президента, постановления Сената, данные Всемирного банка, ООН-женщины (UN Women) и Национального статистического агентства. Результаты показывают, что реформы, проводимые с 2016 года, подняли гендерное равенство на уровень государственной политики; тем не менее, диспропорции на рынке труда (занятость женщин на 28 процентных пунктов ниже, чем у мужчин, разрыв в заработной плате 34%) и социальные стереотипы остаются актуальными проблемами. Статья оценивает эффективность Гендерной стратегии до 2030 года и выдвигает перспективные предложения.*

***Ключевые слова:** гендерное равенство, политическое участие женщин, гендерная политика, государственная структура Узбекистана, насилие, гендерные стереотипы, рынок труда.*

The Formation and Implementation Processes of Gender Policy in the Republic of Uzbekistan

Norkulova Nigina Erkin qizi

UWED, Public Administration, Master

E-mail: nigin.9524@gmail.com

Mobil: +998 50 7258780

Supervisor: A.Kh.Aripova

Associate Professor

of the Department of Uzbek and Russian Languages,

PhD University of World Economy and Diplomacy

aaripova@uwed.uz

Abstract: *This article presents a scholarly analysis of the historical formation of gender policy in the Republic of Uzbekistan, its legal and regulatory foundations, institutional mechanisms, implementation processes, and specific statistical indicators. The study is grounded in reliable sources, including the Constitution of Uzbekistan, laws, presidential decrees, Senate resolutions, data from the World Bank, UN Women, and the National Statistics Agency. The findings indicate that reforms implemented since 2016 have elevated gender equality to the level of state policy; however, disparities in the labor market (women's employment rate is 28 percentage points lower than men's, with a 34% wage gap) and social stereotypes remain pressing issues. The article evaluates the effectiveness of the Gender Strategy up to 2030 and proposes forward-looking recommendations.*

Keywords: *gender equality, women's political participation, gender policy, Uzbekistan's state structure, violence, gender stereotypes, labor market.*

Gender siyosati — ayollar va erkaklar o'rtasidagi teng huquq va imkoniyatlarni ta'minlashga qaratilgan davlat siyosati bo'lib, BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlari (SDG 5) ning markaziy tarkibiy qismidir. O'zbekistonda bu siyosat mustaqillikdan keyingi davrda shakllangan bo'lib, ayniqsa, 2017-yildan boshlab Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida jadal rivojlandi. Konstitutsiyaning 19- va 58-moddalarida gender diskriminatsiyasiga yo'l qo'yilmasligi va tenglik tamoyili mustahkamlangan. Maqolaning maqsadi — siyosatning shakllanish bosqichlarini, qonuniy asoslarini, amalga oshirilish mexanizmlarini va statistik natijalarini tizimli tahlil qilishdir.

Gender siyosatining tarixiy shakllanishi O‘zbekiston hududida gender munosabatlari Sovet davrida (1924–1991) “hujum” siyosati orqali o‘zgargan: ayollarning ta’lim olishi, mehnatga jalb etilishi va siyosiy ishtiroki kuchaygan. Mustaqillikdan keyin (1991-yil) milliy an’analarni tiklash jarayonida konservativ qarashlar kuchayib, gender tengligi masalasi ikkinchi darajaga tushib qoldi.

Burilish nuqtasi 1995-yilda bo‘ldi: O‘zbekiston CEDAW (Ayollarga nisbatan har qanday shakldagi diskriminatsiyani bartaraf etish to‘g‘risidagi Konventsiya) ni ratifikatsiya qildi va Prezidentning “Xotin-qizlarning davlat va jamiyat qurilishidagi rolini kuchaytirish choralari to‘g‘risida”gi Farmoni qabul qilindi. 2016-yildan boshlab “Yangi O‘zbekiston” strategiyasida gender tengligi ustuvor yo‘nalishga aylandi. 2019-yilda ikkita muhim qonun qabul qilindi: “Xotin-qizlar va erkaklar uchun teng huquq hamda imkoniyatlar kafolatlari to‘g‘risida” (O‘RQ-562, 02.09.2019) va “Xotin-qizlarni tazyiq va zo‘ravonlikdan himoya qilish to‘g‘risida” (O‘RQ-561).

2021-yil 28-mayda Oliy Majlis Senati “2030-yilga qadar O‘zbekistonda gender tenglikka erishish strategiyasi”ni (SQ-297-IV) tasdiqladi. 2022-yilda yangi Mehnat kodeksi qabul qilindi (ayollar uchun taqiqlangan kasblarni bekor qilish, teng ish haqi), 2023-yilda Jinoyat kodeksiga oilaviy zo‘ravonlik uchun jinoiy javobgarlik kiritildi. 2023-yilgi yangi Konstitutsiyada 58-modda gender tengligini yanada mustahkamladi.

O‘zbekistondagi islohotlarning hozirgi bosqichida ayollarning huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilish, muhtoj ayollarni ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash va gender tengligini ta’minlash bo‘yicha islohotlar tizimli ravishda amalga oshirilmoqda. Bu ishlarni sifat jihatidan yangi bosqichga ko‘tarish maqsadida O‘zbekistonda 2030-yilgacha gender tengligiga erishish strategiyasi qabul qilindi.

Erkaklar va ayollar uchun nikoh yoshi 18 yosh etib belgilandi va ayollar mehnati to‘liq yoki qisman taqiqlangan noqulay mehnat sharoitlariga ega ishlar ro‘yxati bekor qilindi. Ichki ishlar tizimida ayollar bilan ishlash bo‘yicha inspektor lavozimi joriy etildi.

Prezidentimizning 2022-yil 7-martdagi "Oila va ayollarni tizimli qo'llab-quvvatlash ishlarini yanada jadallashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoniga muvofiq, 2022-2026-yillarda mamlakat iqtisodiyotining barcha sohalarida, shuningdek, siyosiy va ijtimoiy hayotda ayollar faolligini oshirish bo'yicha milliy dastur tasdiqlandi. Ushbu hujjat asosida ayollarning ijtimoiy, siyosiy va iqtisodiy huquqlarini ta'minlashga qaratilgan bir qator chora-tadbirlar belgilandi va ularning amaliy amalga oshirilishi ta'minlanmoqda. Xususan, ijtimoiy himoyaga muhtoj oilalardan bo'lgan voyaga yetgan qizlar uchun oliy ta'lim muassasasida o'qish uchun 4 foizli kvota ajratildi.

2022-yil 9-fevraldan boshlab ayollar uchun tug'ruq ta'tili davrini o'z ichiga olgan ish staji 3 yildan 6 yilgacha oshirildi. Bolalikdan nogiron bolalar uchun ish staji muddati 16 yildan 18 yilgacha uzaytirildi.

2022-yil sentabr oyidan boshlab xususiy korxonalar va tashkilotlarda ishlaydigan ayollar uchun davlat byudjeti hisobidan homiladorlik va tug'ish nafaqalari belgilandi. Oliy ta'lim muassasalari, texnikumlar va kollejlarda tahsil olayotgan ayollar uchun foizsiz ta'lim kreditlari joriy etildi va magistraturada tahsil olayotgan barcha ayollarning shartnoma to'lovlarini davlat tomonidan qoplash tartibi belgilandi.

Kam ta'minlangan oilalar a'zolari, yetim bolalar yoki ota-ona qaramog'idan mahrum bo'lgan qiz talabalarining ta'lim shartnomalarini mahalliy byudjetning qo'shimcha mablag'lari hisobidan qoplash shartisiz qoplash tartibi joriy etildi. Bundan tashqari, Aliment jamg'armasi tashkil etildi va qarzdor voyaga yetmagan farzandini moddiy ta'minlashdan bo'yin tovlagani uchun jinoiy javobgarlikka tortilgan taqdirda, aliment to'lovlarini qarzlarni qoplashga yo'naltirish amaliyoti joriy etildi.

Mamlakatimizning ijtimoiy-siyosiy hayoti va biznes sohasida ayollarning rolini tubdan oshirishga qaratilgan islohotlar hali ham davom etmoqda. Ijtimoiy faol ayollarni rahbarlik lavozimlariga tayyorlash, o'qitish va ularning malakasini oshirish uchun noyob tizim yaratildi. Natijada, 2016-yilda mamlakatimizda ayol rahbarlar

soni 7 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2020-yilga kelib bu ko'rsatkich 12 foizga, 2022-yilga kelib 27 foizga, tadbirkorlar orasida esa 25 foizga oshdi.

Davlat organlari va tashkilotlarida ishlaydigan istiqbolli ayol nomzodlarning yagona elektron ma'lumotlar bazasi yaratildi va rahbarlik lavozimlariga 25 000 dan ortiq ayollardan iborat zaxira ro'yxati tuzildi. 2022-yilda vazirliklar va idoralar ishtirokida davlat boshqaruvida ayollar faolligini oshirish dasturi ishlab chiqildi va uni amalga oshirishga yo'naltirildi.

Bugungi kunda davlat va jamoat tashkilotlari tizimida respublika va viloyatlar darajasida 1400 ga yaqin, tuman va shaharlar darajasida esa 43 mingdan ortig'i rahbarlik lavozimlarida ishlamoqda. Qonunchilik palatasiga saylangan 150 deputatning 48 nafari yoki 32 foizi ayollardir. Bu natijalarga siyosat va boshqaruv sohasidagi ayollarning mamlakatimiz kelajagi uchun xizmat qilishi uchun yaratilgan sharoitlar tufayli erishilganini ta'kidlash mubolag'a bo'lmaydi.

Davlat boshqaruvi akademiyasi va Oila va ayollar qo'mitasi ayol rahbarlarni tayyorlash uchun 552 soatlik "Ayollar rahbarlari maktabi" dasturini ishlab chiqdi. Dastur doirasida 100 nafar faol ayol o'qitildi. 1996-2021 yillarda Akademiyani bitirgan 142 nafar ayol haqida ma'lumotlar to'plandi va milliy kadrlar zaxirasi ma'lumotlar bazasiga kiritildi. Shu bilan birga, ta'qib va zo'ravonlik qurboni bo'lgan ayollarni qayd etish uchun yagona axborot tizimi yaratildi. 29 ta markaz, jumladan, 1 ta respublika markazi, 14 ta viloyat markazi va 14 ta namunaviy ayollarni reabilitatsiya qilish va moslashtirish bo'yicha tumanlararo markazlar samarali faoliyat yuritmoqda.

Ayollar Yangi O'zbekiston taraqqiyotiga munosib hissa qo'shmoqda. Bu jamiyatning eng asosiy jabhalarida - siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy sohalarda ayollarning ta'sirini kuchaytirish, ularning huquq va manfaatlarini himoya qilish bo'yicha amalga oshirilgan islohotlar natijasidir.

So'nggi yillarda barcha sohalarda gender tengligini ta'minlashning huquqiy asoslarini yanada mustahkamlash bo'yicha salmoqli sa'y-harakatlar amalga oshirildi. Ushbu maqsadlarga erishishning qonunchilik va institutsional asoslarini mustahkamlash bo'yicha muhim chora-tadbirlar ko'rildi hamda ayollarni har

tomonlama qo'llab-quvvatlash, ularning huquq va qonuniy manfaatlarini himoya qilish tizimini yanada takomillashtirishga qaratilgan 20 dan ortiq normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilindi.

Milliy qonunchilikka "gender ekspertizasi" va "gender auditi" tushunchalari kiritildi. Farzandlikka olish tartibining huquqiy asoslarini soddalashtirish to'g'risida qonun qabul qilindi. Ushbu hujjatga muvofiq, yengil jinoyat sodir etgan va jazoni o'tagan shaxslarga bolani farzandlikka olishga ruxsat berildi.

Bundan tashqari, qiyin ijtimoiy vaziyatdagi ayollar huquqlarini kafolatlash to'g'risidagi qonun qabul qilindi. BMT tavsiyasi asosida "Ayollarni ta'qib va zo'ravonlikdan himoya qilish to'g'risida"gi qonun va boshqa tegishli huquqiy hujjatlar takomillashtirildi, qonunga "oilaviy zo'ravonlik" tushunchasi kiritildi va oiladagi zo'ravonlik uchun javobgarlik alohida jinoyat sifatida belgilandi. Hozirgi kunda ayollarni ta'qib va zo'ravonlikdan himoya qilish mexanizmi takomillashtirildi, sud qarori bilan bir yil muddatga himoya orderini berish tartibini belgilovchi qonun loyihasi ishlab chiqildi va Qonunchilik palatasiga taqdim etildi.

O'zbekiston Respublikasining 2030-yilga qadar Gender tengligi strategiyasi doirasida Markaziy saylov komissiyasi ayollar va erkaklarni saylov jarayoniga teng sharoitlarda jalb qilish, saylov komissiyalarini shakllantirishda ayollar va erkaklar uchun teng huquq va imkoniyatlarni ta'minlash maqsadida saylovlarning barcha bosqichlarida ayollar va erkaklarning teng ishtirokini kuzatuvchi 11 ta ko'rsatkichni yaratdi. 2022-yil davomida davlat organlari va tashkilotlaridagi yakka kadrlar bo'limlari reytingida ayollarning ahamiyati va mehnat huquqlarini ta'minlash alohida ko'rsatkich sifatida belgilandi.

Mehnat munosabatlarini huquqiy tartibga solish asoslari 2022-yilda qabul qilingan Mehnat kodeksida inson va mehnat huquqlari bo'yicha xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirildi. Ushbu Kodeksga ayollarning mehnat huquqlarini himoya qiluvchi yigirmadan ortiq yangi normalar kiritildi. Xususan, fuqarolarning mehnat qilish qobiliyatlarini tasarruf etish, ularni qonun bilan taqiqlanmagan har qanday shaklda amalga oshirish, o'qish turi, kasb va mutaxassislik, ish joyi va mehnat sharoitlarini erkin tanlash huquqlari alohida mustahkamlandi.

O'zbekiston BMTning Inson huquqlari bo'yicha kengashiga xalqaro konventsiyalar va paktlarning bajarilishi bo'yicha davriy milliy hisobotlarni taqdim etadi. Inson huquqlari sohasidagi xalqaro majburiyatlarga rioya qilinishi ustidan parlament nazorati o'rnatildi.

Gender strategiyasini amalga oshirish doirasida Xalqaro mehnat tashkilotining "Ishlaydigan ayollar va erkaklar uchun teng munosabatlar va teng imkoniyatlar: oilaviy majburiyatlari bo'lgan ishchilar", "Yarim kunlik ish" va "Uy-ro'zg'or ishlari" konventsiyalarini milliy qonunchiligimizga tatbiq etish masalasi ko'rib chiqildi. O'zbekiston Respublikasining bolalarni qo'llab-quvvatlashning xalqaro tartibi va oilani qo'llab-quvvatlashning boshqa shakllari to'g'risidagi Gaaga konvensiyasiga qo'shilishining maqsadga muvofiqligi bo'yicha takliflar ishlab chiqildi. Hozirda ushbu xalqaro hujjatga qonun loyihasi qabul qilinmoqda.

O'tgan yili BMT Xavfsizlik Kengashining "Ayollar, tinchlik va xavfsizlik" rezolyutsiyasini amalga oshirish bo'yicha milliy harakatlar rejasi va 2022-2025 yillarga mo'ljallangan "yo'l xaritasi" ayollar va qizlarning jamiyatdagi rolini oshirish, gender tengligi va oila masalalari bo'yicha respublika komissiyasi tomonidan tasdiqlandi. Ushbu hujjat asosida rahbarlik lavozimlarida ayollar sonini ko'paytirish va ularni rag'batlantirish bo'yicha vaqtinchalik maxsus choralarni ko'rishga qaror qilindi.

Bundan tashqari, ayollarga nisbatan zo'ravonlik holatlarining oldini olish, ularni himoya qilishni kengaytirish, odam savdosiga, jumladan, ayollar va bolalar savdosiga qarshi kurashni kuchaytirish hamda vakolatli davlat organlarining ayollarga nisbatan zo'ravonlik xavfining oldini olishga tayyorligi va mas'uliyatini oshirish ishlari boshlandi.

Mehnat migrantlari huquqlari bilan bog'liq masalalarni tartibga solish O'zbekiston uchun alohida ahamiyatga ega. Shu sababli, 2019-yilda mamlakatimiz Xalqaro Migratsiya Tashkilotiga a'zo bo'ldi. Chet elda ishlayotgan shaxslarni qo'llab-quvvatlash, ularning huquq va manfaatlarini himoya qilish uchun maxsus jamg'arma tashkil etildi. 2022-yilda paxtadan tayyor mahsulotlar ishlab chiqaradigan va paxta mahsulotlari savdosi bilan shug'ullanadigan kompaniyalarni birlashtirgan "Paxta

kampaniyasi" koalitsiyasi O'zbekistonda majburiy va bolalar mehnatining to'liq yo'q qilinganini tan oldi va o'zbek paxtasiga qo'yilgan taqiqni bekor qildi. Bundan tashqari, AQSh Mehnat Departamentining "Bolalar mehnati va majburiy mehnat natijasida ishlab chiqarilgan tovarlar ro'yxati - 2022" yillik hisobotida o'zbek paxtasi bolalar mehnati va majburiy mehnat natijasida ishlab chiqarilgan tovarlar ro'yxatidan chiqarildi.

Bugungi kunda mamlakatimizda konstitutsiyaviy islohotlar amalga oshirilmoqda. "O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasiga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida"gi konstitutsiyaviy qonun loyihasi tayyorlandi. Qonun loyihasi gender-huquqiy ekspertizadan o'tkazildi.

2022-yil 20-iyul kuni Toshkent shahrida "Jahon konstitutsiyalarida ayollar huquqlari to'g'risidagi qoidalarning aks etishi" mavzusida xalqaro jamoatchilik muhokamasi (maslahatlashuv) bo'lib o'tdi. Tadbirda ayollarning qadr-qimmati, huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini samarali himoya qilishni ta'minlashning konstitutsiyaviy va huquqiy asoslarini yanada rivojlantirish bo'yicha takliflar bildirildi.

Bugungi kunda mamlakatimizda ayollar huquq va manfaatlarini ta'minlash, gender tengligini ta'minlash, ayollar tadbirkorligini rivojlantirish, ular uchun yangi ish o'rinlari yaratish, mehnat va turmush sharoitlarini yaxshilash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylandi. Bu, o'z navbatida, ayollarning jamiyat hayotining eng asosiy jabhalari - siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy sohalardagi ta'sirini, ularning har bir sohadagi faolligini oshirishga xizmat qiladi va opa-singillarimizning jamiyat hayotidagi ishtiroki yildan-yilga kengayib bormoqda.

Gender siyosatining huquqiy bazasi quyidagilardan iborat:Konstitutsiya (19-modda) diskriminatsiyasiz tenglik, ayollar va erkaklar teng huquqliligi,(58-modda)jamiyat va davlat boshqaruvida teng imkoniyatlar);"Xotin-qizlar va erkaklar uchun teng huquq hamda imkoniyatlar kafolatlari to'g'risida"gi Qonun (gender diskriminatsiyasini ta'riflaydi, teng ishtirokni kafolatlaydi);Oilaviy, Mehnat, Saylov kodekslari va boshqa 40 dan ortiq qonun hujjatlari; Xalqaro majburiyatlar: CEDAW, Pekin platformasi, SDG 5.

2021-yilgi Strategiya 8 ta ustuvor yoʻnalishni belgilaydi: saylov huquqlari, davlat xizmati, taʼlim va sogʻliqni saqlash, iqtisodiy soha, zoʻravonlikka qarshi kurash, oilaviy munosabatlar, gender byudjetlashtirish va statistika.

Institutsional mexanizmlar: Respublika Gender tenglik komissiyasi (2022-yil mart, Senat qarori); Oliy Majlis Senatidagi Xotin-qizlar va gender tenglik masalalari qoʻmitasi (rais-Tanzila Norboyeva); „Ayollar daftari“ tizimi (2020-yildan, tadbirkorlik va bandlikni qoʻllab-quvvatlash); Mahallalarda oila va xotin-qizlar bilan ishlash boʻlimlari; Gender ekspertizasi majburiy (barcha yangi qonunlar uchun).

Strategiya doirasida 2022–2026-yillarga Milliy dastur va har yili kompleks chora-tadbirlar dasturlari qabul qilinmoqda. 2024-yil fevral holatiga koʻra, parlamentda ayollar ulushi 34,6% (UN Women, 2024). Boshqa manbalarda Qonunchilik palatasida 38% ga yetgan (2024–2025). Bu Markaziy Osiyoda eng yuqori koʻrsatkich. Vazirlar Mahkamasida va mahalliy hokimiyatlarda ayollar ulushi 26,9% (2023). Taʼlim sohasida: Oliy taʼlimda qizlar ulushi 2017-yildagi 37% dan 2022-yilda 50% ga yetgan (baʼzi manbalarda 27,4% gross enrollment, lekin talabalar tarkibida tenglikka yaqin); STEM yoʻnalishlarida ham oʻsish kuzatilmoqda. Mehnat bozorida (Jahon banki, 2024): Ayollar bandligi erkaklarnikidan 28 foiz punktga past (2021); Yosh ayollar orasida NEET koʻrsatkichi 42% (erkaklarda 8,8%); Ish haqi farqi — 34% (ayollar erkaklarga nisbatan kamroq oladi); Ayollar tadbirkorligi — 35% atrofida. Sogʻliq va ijtimoiy himoya sohada: Onalar va chaqaloq oʻlimi keskin kamaygan (1990-yilgi 34,6 dan 2021-yilda 9,2 ga); 200 ga yaqin zoʻravonlikdan jabrlanganlar uchun boshpanalar ochilgan.

Milliy statistika agentligining 2024-yil oktabrda taqdim etilgan „Oʻzbekistonda xotin-qizlar va erkaklar: fakt va raqamlar“ toʻplami BMTning 54 ta minimal gender indikatorlarini qamrab olgan va gender.stat.uz portalida 190 dan ortiq koʻrsatkich muntazam yangilanmoqda.

Shunga qaramay bu borada hali koʻp hal qilinmagan davomiy muommolar mavjudi; ijtimoiy stereotiplar, oilaviy yuklamaning ayollarga ogʻirligi, norasmiy bandlik, STEM va rahbarlik lavozimlaridagi tafovut. Jahon banki hisobiga koʻra,

gender tengligini to‘liq ta‘minlash milliy daromadni 29% ga oshirishi mumkin va 700 mingdan ortiq odamni qashshoqlikdan chiqarishi mumkin.

Lekin chiqarilgan qonun loyihalarini 2030-yilgacha Strategiyani to‘liq amalga oshirish, gender byudjetlashtirishni kengaytirish, raqamli gender statistikasini rivojlantirish va xalqaro reytinglarda (Women, Business and the Law) yuqori o‘rinlarni egallash kabi muhim qarorlar bosqichma bosqich amalga oshirilishi maqsad qilingan.

Xulosaqilib shuni aytish kerakki, O‘zbekistonda gender siyosati mustaqillik yillarida shakllangan bo‘lib, so‘nggi 8 yilda davlat siyosati darajasiga ko‘tarildi. Qonuniy baza mukammal, institutsional mexanizmlar yaratilgan, statistik ko‘rsatkichlarda sezilarli ijobiy o‘zgarishlar bor. Biroq iqtisodiy va ijtimoiy tenglikka erishish uchun ijtimoiy normalarni o‘zgartirish va monitoringni kuchaytirish zarur. Bu nafaqat inson huquqlari, balki mamlakatning barqaror iqtisodiy o‘sishi uchun ham muhimdir.

ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi (2023).
2. “Xotin-qizlar va erkaklar uchun teng huquq hamda imkoniyatlar kafolatlari to‘g‘risida”gi Qonun (O‘RQ-562, 02.09.2019).
3. 2030-yilga qadar gender tenglikka erishish strategiyasi (SQ-297-IV, 28.05.2021).
4. World Bank. Uzbekistan Country Gender Assessment 2024.
5. UN Women. Uzbekistan Country Fact Sheet (2024).
6. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika agentligi. “O‘zbekistonda xotin-qizlar va erkaklar: fakt va raqamlar” (2024).
7. UNDP. Women’s rights in a changing society (2020).